

ÖĞRENCİ

ADI:
SOYADI:
SINIFI:NO:

ESKİŞEHİR İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
ÖLÇME DEĞERLENDİRME MERKEZİ
2023-2024 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ 10. SINIFLAR
2. DÖNEM 1. YAZILI CEVAP ANAHTARI

Okulunuzun Adı

.....
.....
.....

1 ve 2. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

...

Ahmet Cemil; mavi bir gecede gökyüzüne bakarken eserini bitirip edebiyat çevrelerinde tanınacağı günlerin hayalini kurar. Bu başarıyı elde edince Hüseyin Nazmi'nin uzun zamandır çok sevdiği kız kardeşi Lamia'yı isteyecektir. Kimseye anlatamadığı, kendisine bile tam anlamıyla itiraf edemediği duygularla Lamia'ya bağlı olan Ahmet Cemil, hayatının her anında, yaptığı her işte bu hayalle yaşamakta ve bu hayalden güç almaktadır.

Ahmet Cemil'in çalıştığı gazetenin ve matbaanın sahibi Tevfik Bey'dir. Tevfik Bey, oğlu Vehbi Bey'i evlendirmek için Ahmet Cemil'in kız kardeşi İkbâl'i ister. Kardeşinin hayatının varlıklı bir insanla evlenerek kurtulacağını düşünen Ahmet Cemil, annesine de durumu açıklayarak bu evliliği onaylar. Vehbi Bey, ilk günlerde iyi biri gibi görünse de zamanla kötü alışkanlık ve huyları olan biri olarak ortaya çıkar. Kendi canının istediği gibi yaşamakta ve babasında kaldığını söyleyerek akşamları eve gelmemektedir. İkbâl gün geçtikçe mutsuz olur. Bu arada Vehbi Bey matbaaya makine almak için Ahmet Cemil'i evini rehine koyması konusunda ikna eder. Bir akşam Hüseyin Nazmi, Ahmet Cemil'in bitirdiği eserini okuyup tanıtması için birkaç arkadaşını köşke davet eder. Tanıtımdan sonra bu yeni anlayıştaki metinleri benimsemeyen eski edebiyat anlayışının savunucusu insanlar, gazetede Ahmet Cemil ile ilgili küçük düşürücü yazı yazınca Ahmet Cemil büyük bir hayal kırıklığına uğrar. Bir süre sonra kız kardeşi İkbâl, kocasından gördüğü kötü muamele sonunda bebeğini kaybeder ve hastalanarak ölür. Bu olay, kardeşinin mutsuz evliliğinden kendisini sorumlu tutan Ahmet Cemil için büyük bir yıkım olur. Matbaadan ayrılan Ahmet Cemil, borçları yüzünden evini kaybetmek üzeredir. Hüseyin Nazmi, Avrupa'da bir elçilik görevi aldığını ve kardeşi Lamia'nın bir subayla evleneceğini söyleyince Ahmet Cemil ikinci bir yıkım yaşar. Arka arkaya gelen bu yıkımların ardından, büyük ümitler bağladığı, kavuşmayı hayal ettiği güzelliklere kendisini götürecek yol olarak gördüğü şiir defterini sobaya atarak yakar. Artık yaşamdan bir beklentisi kalmayan Ahmet Cemil, çok uzak bir ilde memurluk alarak İstanbul'dan ayrılmaya karar verir.

...

- A.2. 4. Metindeki çatışmaları belirler.
A.2. 5. Metnin olay örgüsünü belirler.
A.2. 6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.
A.2. 7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.

1. Yukarıdaki metnin yapı unsurlarını inceleyiniz. (4 x 5 =20 puan)**Kişi:**

Ahmet Cemil, Tevfik Bey, Vehbi Bey, İkbâl, Ahmet Cemil'in Annesi, Hüseyin Nazmi, Lamia (7 x 1 =7 puan)

Yer:

İstanbul, Ev, Köşk (3 x 1 =3 puan)

Zaman:

Mavi Bir Gece, Hayatının Her Anı, İlk Günler, Akşam, Gün Geçtikçe (5 x 1 =5 puan)

Olay örgüsü:

Ahmet Cemil yazdığı eser sayesinde edebiyat çevrelerince tanınınca uzun zamandır, gizliden gizliye sevdiği Lamia ile evlenebileceğini düşünür. O sırada Ahmet Cemil kız kardeşini zengin olduğu için Vehbi Bey ile evlendirir ve kardeşinin hayatının böylelikle kurtulacağını düşünür ancak eşinin evlendikten sonra tüm kötü huyları ortaya çıkar ve bu olaylar İkbâl'in bebeğinin ve kendisinin ölümüne kadar gider. Sonraki süreçte Lamia'nın da bir subayla evleneceğini duyup hayallerine kavuşmasını sağlayacak olan şiir defterinin sobada yakarak uzak bir ilde memurluk alıp İstanbul'dan ayrılır.(5 puan)

A.2. 8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.

2. Metinden hareketle metnin anlatıcısını ve bakış açısını yazınız. (2 x 5 =10 puan)

Anlatıcı: Üçüncü Tekil Şahıs Anlatıcı

Bakış açısı: İlahi(Tanrısal-Hakim) Bakış Açısı

3 ve 4. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Yine günlerden bir gün Ay Kağan'ın gözü parladı. Doğum ağrıları başladı ve bir erkek çocuk doğurdu. Bu çocuğun yüzü gök; ağzı ateş (gibi) kızıl; gözleri elâ; saçları ve kaşları kara idi. Perilerden daha güzeldi.

Bu çocuk anasının göğsünden ilk sütü emdi ve bir daha emmedi. Çiğ et, çorba (...) istedi. Dile gelmeğe başladı; kırk gün sonra büyüdü, yürüdü ve oynadı. Ayakları öküz ayağı gibi; beli kurt beli gibi; omuzları samur omuzu gibi; göğsü ayı göğsü gibi idi. Vücudu tamamen tüylü idi. At sürüleri güder, ata biner ve av avlardı. Günlerden ve gecelerden sonra yiğit oldu. Bu...

O çağda, orada büyük bir orman vardı; birçok dereler ve ırmaklar vardı. Buraya gelen avlar ve burada uçan kuşlar çoktu. Bu ormanın içinde büyük bir gergedan vardı. At sürülerini ve halkı yerd. Büyük ve yaman bir canavardı. Ağır bir eziyetle halkı ezmişti. Oğuz Kağan cesur bir adamdı. Bu gergedanı avlamak istedi. Günlerden bir gün ava çıktı. Kargı, yay, ok, kılıç ve kalkanla ava gitti. Bir geyik ele geçirdi, onu söğüt dalı ile bir ağaca bağladı ve gitti. Sonra sabah oldu. Tan ağarırken yine geldi ve gördü ki: Gergedan geyiği almış. Sonra Oğuz Kağan bir ayı tuttu, onu altın kuşağı ile ağaca bağladı, gitti. Yine sabah oldu. Tan ağarırken yine geldi ve gördü ki: Gergedan ayıyı da almış.

...

A.2. 10. Metnin üslup özelliklerini belirler.

3. Metinden hareketle destanın üslup özelliklerinden iki tanesini yazınız. (2 x 5 =10 puan)

İfadeler açıktır.

Benzetmelere yer verilir.

Abartmalara yer verilir.

Sanatlı bir dil kullanılır.

Coşkulu bir söyleyişi vardır.

Uzun betimlemelere yer verilmez.

Kahramanların olağanüstü özellikleri vardır.

A.2. 16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

4. Metinde geçen sıfat tamlamalarını bulunuz. Bulduğunuz tamlamalardan 5 tanesini yazınız. (5 x 4 =20 puan)

bir gün

bir erkek çocuk

bu çocuğun yüzü

bu çocuk

ilk sütü

kırk gün

o çağda

büyük bir orman

bir çok dereler

gelen avlar

uçan kuşlar

büyük bir gergedan

bu ormanın

büyük ve yaman bir canavar

ağır bir eziyet

cesur bir adam

bu gergedanı

bir gün

bir geyik

bir ağaca

bir ayı

A.2. 15. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.

5. Tanzimat Dönemi gazetecisi, hikâye ve roman yazarıdır. Halkın anlayacağı bir dilde ve onları ilgilendiren konularda eserler verirken halk için roman geleneğini benimsemiştir. Romantizmden etkilenen yazar, toplum için sanat anlayışını benimsemiş ve ilk hikâye örneklerimizden biri sayılan "Letaif-i Rivayet"i yazmıştır. Felatun Bey ve Rakım Efendi, Yer Yüzünde Bir Melek, Esrar-ı Cinayet, Paris'te Bir Türk, Dürdane Hanım, Jön Türk, Siyavuş, Çerkez Özdenleri eserlerinden bazılarıdır.

Bu parçada söz edilen yazar kimdir, yazınız. (10 puan)

Ahmet Mithat Efendi

A.2. 16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

6. Aşağıda verilen cümlelerin karşısına, virgülün cümle içindeki kullanım amacını yazınız. (4 x 5 =20 puan)

Sabah erken saatte yola çıktı, olanları bir bir aklından geçirdi.	Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.
İhsan, Peyami ve Türk ordusu İzmir'e girmek üzere ilerlemektedirler.	Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.
Safiye, sokağın başında oğlunu görür görmez hemen hareketlenirdi.	Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur.
Bu, benim gibi insanlar için hiç kolay olmayacak.	Özne olarak kullanıldıklarında bu, şu zamirlerinden sonra konur.

A.1.12. Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

7. İhsan, Peyami ve Türk ordusu İzmir'e girmek üzere ilerlemektedirler. Ayşe de hastabakıcı göreviyle ordudaki yerini almıştır. Yunan'la girişilen bu mücadele sırasında Ayşe ve İhsan cephede vurulur ve ölürlür. Peyami, onların yan yana gömülmesini sağlar.

Peyami, olayların anlatıldığı zamandan anlatma zamanına döner. İki doktor, Peyami'nin başındaki kurşunu çıkarmak için onu ameliyat eder ve Peyami ameliyattan sağ çıkmaz. Onun bıraktığı günlüğü okuyan doktorlar, günlükte yazıldığı gibi Ayşe ve İhsan adlı iki kişinin hiç yaşamadığını öğrenirler. Bunların, başından yaralı olan Peyami'nin zihninde oluşturduğu kişiler olduğunu söylerler.

Metinden hareketle anlamca olumlu ve anlamca olumsuz cümleye birer örnek yazınız. (2 x 5 =10 puan)

Anlamca olumlu cümle: Peyami'nin tayini Ankara'ya çıkar.

Anlamca olumsuz cümle: Peyami ameliyattan sağ çıkmaz.